

Список використаних джерел:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. №1401-VIII. Дата оновлення: 02.06.2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> (дата звернення: 07.04.2019).
2. Касьян В. І. Філософія: навч. посіб. 5-те вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2008. 347 с. URL: <https://pidruchniki.com/1584072014809>.
3. Кельман М. С., Мурашин О. Г., Хома Н. М. Загальна теорія держави та права: підручник. Львів : Новий світ 2000, 2003. 413 с. URL: <https://pidruchniki.com/1584072021816>.
4. Клімова Г. П., Клімов О. В. Держава в політичній системі суспільства. Гуманітарний часопис. 2006. № 3. С.94-99. URL: file:///gumc_2006_3_15.pdf.
5. Кириченко В. М. Політичні системи світу: кредитно-модульний курс: навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2013. 218с. URL: <https://pidruchniki.com/1584072054126>.
6. Кириченко В. М., Куракін О. М. Теорія держави і права: модульний курс: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 264 с. URL: <https://pidruchniki.com/1584072021816>.
7. Логвина В. Л. Політологія: навч. посіб. К.: Центр навч. літ., 2006. 304с.
8. Машков А. Проблеми теорії держави і права. Основи: курс лекцій. Київ : К.І.С., 2008. 470 с. URL: <https://pidruchniki.com/1584072028465>.
9. Політологія: підручник / М. М. Вегеш та ін. ; за заг. ред. М. М. Вегеш. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2008. 384 с. URL: <https://pidruchniki.com/14001209>.
10. Семерак О. С., Семерак І. О. Основи правознавства: навч. посіб. Київ, 2008. 480с. URL: <https://pidruchniki.com/1584072059019>.

**ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКА ВЗАЄМОДІЯ НА
ПАРТНЕРСЬКИХ ЗАСАДАХ**

д-р. пед. наук, професор Калініна Людмила Миколаївна

ORCID ID: 0000-0003-0534-6089

канд. пед. наук, старший науковий співробітник Лісова Наталія Іванівна

ORCID ID: 0000-0001-9363-0981

*Інституту педагогіки НАПН України
Україна*

Законодавчі зміни розглядають освіту як «основу... розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту...» [3, с. 3], визначають засади державної політики у сфері освіти та принципи освітньої діяльності (стаття 6 Закону України «Про освіту»), державно-приватного партнерства в сфері освіти і науки (стаття 81 Закону України «Про освіту») [3, с. 10, 74-75]. Важливу роль у цих змінах відведено управлінню, що за формою залишається державно-громадською [4, с. 13-15; 5, с.3-8; 9], але має здійснюватися на нових засадах «дитиноцентризму» [7; 8, с. 7], демократії, «державно-громадського і державно-приватного партнерства» (стаття 6

Закону України «Про освіту») [3, с. 10], довіри та ін. розвитку партнерства з громадськими інститутами та ін.

Незважаючи на усталену форму, управління законодавчі зміни детерминували практико-орієнтоване завдання для науки – пошук та впровадження нових відкритих і демократичних моделей взаємодії суб'єктів державно-громадського управління, дієвих механізмів взаємодії, механізмів розподілу коштів. На законодавчому рівні створюються умови та відбувається становлення взаємодії державних і громадських форм управління освітою на нових демократичних і законодавчо визначених засадах, з'являються можливості залучення додаткових місцевих ресурсів для розвитку всіх ланок загальної середньої освіти.

Державно-громадська взаємодія на партнерських засадах представників влади та органів місцевого самоврядування може бути запроваджена шляхом раціонального добору та реалізації комплексного механізму щонайменше на трьох ієрархічних рівнях управління. До першого належить оперативний, на якому будь-яка громадська організація може вступати у взаємодію з органами державної влади для вирішення критичних ситуацій, що виникли на місцевому рівні щодо створення адекватних умов для особистісного розвитку кожного учня, інноваційного розвитку загальної середньої освіти (надалі ЗСО) та його ресурсного забезпечення. До другого – тактичний рівень, за якого у взаємодії можуть перебувати громадські організації, що відтворюють думку територіальної або національної громади на районному, міському або обласному рівні з питань експертної оцінки стану проблем розвитку ЗСО та контролю за виконанням ухвалених рішень. До третього – стратегічний рівень, за якого громадські організації мають привертати увагу державних органів до вироблення нормативно-правової бази їх діяльності, створення представницьких органів громадських організацій як у країні, так і на регіональному рівні, що потребуватиме широкого використання можливостей експертизи й прогнозування розвитку ЗСО.

У науковому дискурсі партнерство розрізняють формальне та неформальне [2]. Неформальні партнерства бувають короткостроковими й довгостроковими. Соціальне партнерство, як базисна засада державно-громадської взаємодії, представляє такий вид взаємозв'язків, «взаємовідносин між органами влади, інститутами громадянського суспільства, підприємництвом, різними соціальними групами, за якого різні соціально-економічні інтереси досягаються шляхом компромісу взаємовигідних цілей та узгоджених дій [6, с. 291]. Таке партнерство має різні види: державно-приватне, державно-громадське та галузеве (рис. 1) та забезпечуватиметься механізмами соціального партнерства, найбільш поширеними з яких є: механізми науково-громадського консультування, публічного обговорення питань, експертизи, громадського та експертного контролю, соціальний діалог. Для державно-приватного партнерства властиве «співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними

особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами-підприємцями (приватними партнерами)», що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому Законом «Про державно-приватне партнерство» (2010) та іншими законодавчими актами».

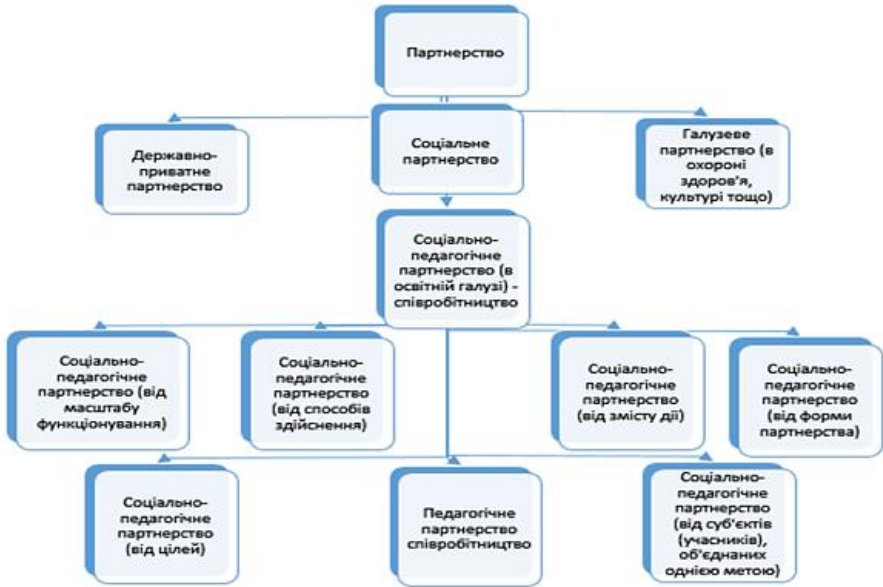

Рис. 1. Види соціально-педагогічного партнерства.

Що ж до державно-громадського партнерства, то зазначимо, що це поняття включено до Закону «Про освіту» (2017), але не виписано його сутності. Державно-громадське партнерство – це такий вид партнерства, за якого представники державної влади й громадськості тимчасово (ситуативно) вибудовують відносини для вирішення соціально значущих питань, які залежать від мети, масштабності, самих суб'єктів, змісту та способів діяльності, а також від оформлення партнерства. Функціонування державно-громадської системи управління освітою «неможливе без добровільної активної участі в управлінні представників широкої громадськості (громадських лідерів, зокрема депутатів, членів освітніх громадських організацій, бізнесменів, духовенства, батьків, педагогів)» [1, с. 69], так і неможливе без цього реальне державно-громадське партнерство (курсив наш – Н.Л.). На підставі наведених вище узагальнень, аналізу результатів педагогічної практики та рефлексії управлінського досвіду можемо зробити висновки: по-перше, не можна лише декларувати такі взаємовідносини; по-друге, варто через законодавчу базу закріпити сутність цього явища; по-третє, створити передумови для запровадження такого виду партнерства,

тобто вчити залучених суб'єктів; по-четверте, забезпечити мотивацію до добровільної співпраці; по-п'яте, процес реалізації державно-громадського партнерства висвітлювати через різні засоби інформування.

До партнерства віднесено галузеве, особливість якого полягає в організації партнерства між суб'єктами окремої галузі. Якщо розглядати партнерство в освітній галузі, то до нього вводимо поняття «соціальне» і одержимо «соціально-педагогічне партнерство». Соціальний складник містить такі суб'єкти: учнів, їхніх батьків, органи самоврядування та самоорганізації, представників громадських організацій тощо. До педагогічного – належать керівники, педагоги, відповідні органи самоврядування, асоціації педагогів-дослідників, асоціації керівників шкіл, експерти шкільної освіти тощо.

Соціально-педагогічне партнерство розглядаємо як вид соціального партнерства та демократичну взаємодію рівноправних суб'єктів, об'єднаних спільними цілями, які спрямовані, у свою чергу, на створення соціально-освітнього простору на шкільному та міському рівнях з метою «різнорічного розвитку, виховання і соціалізації особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізаційної взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання упродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадської активності» [8, с. 5].

Соціально-педагогічне партнерство цілеспрямоване на системні зміни, насамперед, зміни світогляду людей, в усвідомленні та реалізації свобод, індивідуальних здібностей та розумінні ролі громади як рушійної сили розбудови громадянського суспільства та, безперечно на зміни в культурі та освіті. Результатом соціально-педагогічного партнерства вважатиметься не стільки збільшення кількості партнерів, скільки успішна кооперація діяльності таких партнерів із метою формування людини, гідної довіри, її особистісного розвитку в різних видах діяльності та забезпечення рівного доступу до якісної освіти європейського гатунку.

Список використаних джерел:

1. Довбиш І. Модель державно-громадського управління ЗНЗ. Директор школи, ліцею, гімназії. 2006. № 1. С. 69–75.
2. Зайченко О.І. Наукові засади реформування управлінської діяльності районного відділу освіти в сучасних умовах : дис. ... канд. пед. наук. К., 1998. 179 с.
3. Закон України «Про освіту». Київ, 2018. 125 с.
4. Калініна Л. М. Управління новою українською школою. Порівняльна характеристика концептуальних змін. Директор школи. 2017. № 1. С. 12–21.
5. Калініна Л. М. Проблеми та реалії державно-громадського управління освітою на сучасному етапі розвитку демократичного суспільства. Постметодика. 2012. № 3. С. 2–10.
6. Коляда М. Співвідношення понять «соціальне партнерство» і «соціальний діалог» у трудовому праві: теорія та практика. Публічне право. 2013. № 4. С. 291–296.
7. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі. Київ: Т-во «Знання» України, 2010. 385 с.

8. Нова Українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. Заг. ред. М. Грищенка. К.: МОН, 2016. 34 с.
9. Управління освітою. За наук. ред. В. П. Беха; редкол. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. 546 с.

ЗАСАДНИЧІ ПРИНЦИПИ САМОВРЯДУВАННЯ ТА САМООРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

канд. пед. наук, старший науковий співробітник Лісова Наталія Іванівна
ORCID ID: 0000-0001-9363-0981

Науковий консультант: д-р. пед. наук, професор Калініна Л.М.
Інституту педагогіки НАПН України
Україна

Управління в законі України «Про освіту» передбачено здійснювати на всіх рівнях, зокрема в управлінні закладом освіти та місцевому рівні, на засадах узгодження обох складників – державного й громадського, визначення та розмежування повноважень усіх суб'єктів управління, їхньої відповідальності в ньому при врахуванні волевиявлення та ініціативи представників громадськості. Якщо оцінювати вибір форми управління, то його можна віднести до нової якості в управлінні, яка може привести до «вільного та адекватного обрання форм, методів, механізмів, технологій управління, головне, щоби керівник їх знав і міг застосувати на практиці задля досягнення мети та відповідав за одержані результати» [1, с. 12].

Основою модернізації управління, місцевого розвитку, ефективного самоврядування виступають самодостатні та потужні територіальні громади – жителі села чи добровільного об'єднання в сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста, що в межах Конституції і законів України мають право самостійно визначати стратегічні орієнтири, виробляти адекватні правові засоби досягнення цілей, вирішувати питання місцевого значення. В містах обласного значення та містах, набули статусу міські об'єднані територіальні громади (надалі ОТГ), що розглядаються первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень. Місцеве самоврядування В. Борденюк розглядає як форму демократичної децентралізації державного управління «в таких формах:

- місцевого самоврядування, що здійснюється на рівні адміністративно-територіальних одиниць первинного (базового) рівня;
- місцевого самоврядування, що здійснюється в межах звичайних адміністративно-територіальних одиниць, які перебувають між загальнодержавним та первинним (базовим) рівнями;
- територіальної автономії – регіонального самоврядування, що здійснюється в межах адміністративно-територіальних одиниць найвищого рівня...» [3, с. 55]. За умов запровадження самоврядування й самоорганізації територіальних громад у малих містах мають бути сформовані місцеві органи